

Düzey 2 Tüm Konular / Cilt 1

SPK Lisanslama Sınavlarına Hazırlık

Doç.Dr.Hasan BAL

Düzey 2 Tüm Konular
Copyright © Finansed®
Yayınevi Sertifika No: 35193

Tüm hakları Finansed Yayınevi'ne aittir. Yayınevinin izni alınmadan kısmen veya tamamen çoğaltılması veya farklı biçimlere çevrilmesi yasaktır.

ISBN: 978-605-69068-8-6

BASKI:

Özdoğan Matbaa Yayın ve Hed. Eşya San. Tic.Ltd.Şti.

Matbaacılar Sitesi 1514. Sk. No: 29 İvedik OSB

ANKARA

Önsöz

Spk lisanslama sınavları 2002 yılı eylül ayından bu yana gerçekleştirilmektedir. 2002 Kasım ayından itibaren çeşitli kurumlarda eğitim vermiş olan Finansed eğitim kadrosu sadece SPK Lisanslama eğitimleri vermekte ve bu konuda uzmanlaşmıştır. Her dönem sınavlarda çıkan soru tipleri baz alınarak kendini güncelleyerek başarıyı en yükseğe çıkarmak temel amacımız olup, yıllardır yüksek başarı göstermenin gururunu yaşıyoruz. Finansed, sınava katılanların yayın ihtiyacına cevap vermek adına, her dönem güncellenerek oluşturulan ve Finansed eğitimlerinde kullanılan ders notlarını yayınlayıp, daha geniş kitlenin kullanımına sunma kararı vermiştir.

Kitabımızda soru gelen ve gelme ihtimali olan tüm konulara değinilmektedir. Konu anlatımı yanında çözümlü sorular, alıştırma soruları, çözümlü test soruları ve cevaplı test soruları yer almaktadır.

Bölümler, öğrenme tekniğine uygun olacağını düşündüğümüz sıralama ile gerçekleştirilmiş olup, SPL nin açıkladığı sıralamaya uymamaktadır, ancak tüm konular yer almaktadır.

Yayınlarımız aynı zamanda hem örgün eğitimlerimizde, hem de dünyanın herhangi bir noktasından internete bağlı bir bilgisayar ile katılabildiğiniz online eğitimlerimizde de kullanılacaktır.

FACEBOOK sayfasında,

- Gayrimenkul değerlendirme için “**SPK Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı Hazırlık**” grubuna

<https://www.facebook.com/groups/gayrimenkuldegerleme/>

- Düzey 1 sınavları için “**SPK Düzey 1-2-3 Sınavlarına Hazırlık**” grubuna,

<https://www.facebook.com/groups/299160453531523/>

WEB sayfalarından üye olarak, sınava hazırlık ile ilgili paylaşımlarda bulunabilirsiniz.

Gruptaki sorularınıza hocalarımız zaman ayıracaklardır.

Yayınların kusursuz olması tek amacımız olup, her dönem güncelleme ile yeni baskılar yapılmaktadır.

Kitap güncellemelerine www.finansed.com web sayfasından “Bilgilendirme” sekmesi altında

“Finansed Kitap Güncellemeleri” sayfasından ulaşabilirsiniz. İlgili sayfaya cep telefonunuzla aşağıdaki karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Tüm kontrollere rağmen kitaplarda hata olabilmektedir. Kitaplardaki hatalar ve bunun yanında çeşitli öneri ve eleştirilere açık olduğumuzu belirtmek isteriz. Bize bilgi@finansed.com mail adresinden öneri ve eleştirilerinizi iletebilirsiniz.

Sınavlara hazırlanan tüm adaylara başarılar dileriz.

www.finansed.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kısım 1 Geniş Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı	1
Bölüm 1: Sermaye Piyasası Kanunu.....	1
Bölüm 2: Sermaye Piyasası İle İlgili Diğer Düzenlemeler.....	49
2.1. Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	49
2.2. Özel Durumlar Tebliği.....	62
2.3. Kurumsal Yönetim İlkeleri Tebliği.....	69
2.4. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	92
2.5. Portföy Yönetim Şirketleri ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Tebliği.....	106
2.6. Borsa Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	113
2.7. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları Tebliği.....	117
2.8. Gayrimenkul Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	123
2.9. Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği.....	130
Bölüm 3: TSPB Üyelerinin Uyması Gerekn Meslek Kuralları.....	135
ÇÖZÜMLÜ TEST SORULARI.....	145
AÇIKLAMALI ÇÖZÜMLER.....	161
METİN İÇİ TEST SORULARI CEVAP ANAHTARI.....	172
Kısım 2 Sermaye Piyasası Araçları 1	173
Bölüm 1: Paylar ve Pay Benzeri Menkul Kıymetler.....	175
Çözümlü Sorular.....	211
Açıklamalı Çözümler.....	220
Bölüm 2: Borçlanma Araçları.....	225
Çözümlü Sorular.....	242
Açıklamalı Çözümler.....	250
Bölüm 3: Yatırım Fonu Katılma Payı.....	254
Çözümlü Sorular.....	281
Açıklamalı Çözümler.....	286
Bölüm 4: Türev Araçlar.....	288
Çözümlü Sorular.....	301
Açıklamalı Çözümler.....	304
Bölüm 5: Kamu Borçlanma Araçları.....	306
Çözümlü Sorular.....	311
Açıklamalı Çözümler.....	313
METİN İÇİ TEST SORULARI CEVAP ANAHTARI.....	314

Bölüm 1: İzahname ve İhraç Belgesi Tebliği ve SPA Satışı Tebliği.....	316
Çözümlü Sorular.....	352
Açıklamalı Çözümler.....	357
Bölüm 2: Varlık Finansmanına İlişkin Menkul Kıymetler.....	361
Çözümlü Sorular.....	393
Açıklamalı Çözümler.....	397
Bölüm 3: Faizsiz Finans Araçları.....	401
Çözümlü Sorular.....	411
Açıklamalı Çözümler.....	414
Bölüm 4: Gayrimenkul Sertifikaları.....	416
Çözümlü Sorular.....	433
Açıklamalı Çözümler.....	438
Bölüm 5: Kamu Borçlanma Araçları.....	442
Çözümlü Sorular.....	460
Açıklamalı Çözümler.....	464
Bölüm 6: Yabancı Sermaye Piyasası Araçları ve Depo Sertifikaları.....	467
Çözümlü Sorular.....	485
Açıklamalı Çözümler.....	489
METİN İÇİ TEST SORULARI CEVAP ANAHTARI.....	491

Bölüm 1: Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ.....	495
Bölüm 2: Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetler Tebliği.....	522
Bölüm 3: Yatırım Hizmetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni.....	554
Bölüm 4: Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç İşlemleri Tebliği.....	565
METİN İÇİ TEST SORULARI CEVAP ANAHTARI.....	578

BÖLÜM 1 SERMAYE PİYASASI KANUNU

1.1. Giriş

Bir ekonomide fon arz edenler ve talep edenler, aracı kuruluşlar, yatırım ve finansman araçları ile hukuki ve idari düzenin oluşturduğu yapıya "Finansal Sistem" adı verilir.

Bir finansal sistemin fon kaynağı, yurtiçi tasarruflar ile yurtdışı tasarruflardan (dış borç) oluşur. Sisteme giren fonlar, yine bireylere, şirketlere ve kamuya sunulur. Dolayısıyla finansal sistemde bir taraftan fon arz edenler (fazlalık parasını kullandırmak isteyenler) diğer taraftan fon talep edenler (yatırım yapmak isteyen ancak yeterli parası olmadığı için kaynağa ihtiyacı olanlar) bulunmaktadır.

Finansal sistemin unsurları şunlardır:

- Fon talep edenler (paraya ihtiyacı olanlar),
- Fon arz edenler (fazlalık parası olanlar),
- Finansal araçlar (Para ve sermaye piyasası araçları: hisse senedi, tahvil vb.),
- Tasarrufların yatırımlara dönüştürülmesine aracılık edenler ve diğer yardımcı kuruluşlar,
- Borsalardır.

Soru 1: Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri finansal sistemin unsurlarından sayılabilir?

- I. Finansal araçlar
- II. Finansal Araçlar
- III. Borsalar

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Soru 2: Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri "finansal piyasalar"dan fon talep edenler grubunda yer alır?

- I. Bireyler
- II. Kamu
- III. Şirketler

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Soru 3: Bay A, ihtiyacı olan bir taşıt alabilmek amacıyla X Bankasından kredi kullanmıştır.

Bu işlemde, X Bankası, finansal sistemin hangi unsurunu oluşturmaktadır?

- A) Finansal Araçlar
- B) Fon arz edenler
- C) Fon talep edenler
- D) Finansal araçlar
- E) Denetleyici ve Düzenleyici Kurumlar

Finans piyasalarının fonksiyonları:

- Reel piyasaya kaynak sağlamak,
- Sermaye birikimini oluşturmak,
- Piyasanın ihtiyaç duyduğu likiditeyi temin etmek,
- Ekonomik yapı içinde yer alan aktörlerin karşı karşıya kaldığı riskleri dağıtmak veya bunları başka kesimlere aktararak risklerden korunmasını sağlamak,
- Mülkiyeti tabana yaymaktır.

Bu fonksiyonlar maddeler halinde aşağıda kısaca açıklanmıştır.

- i. Mal ve hizmet üretimi yapan firmalar, reel sektör içinde yer almaktadır. Diğer yandan bankalar ve menkul kıymet borsaları finans sektörü içinde yer almaktadır. Reel sektör firmaları, makine, taşıt, bina, hammadde vb. alımı yapabilmek için nakite ihtiyaç duyarlar. Bu yatırımları temel olarak borç veya özkaynak ile yapabilirler. Bankalardan kredi kullanarak veya borsada tahvil ihracı yoluyla borç temin etmek mümkündür. Bunun yanında, borsada halka açılma yoluyla, firmalar hisse senedi ihracı yoluyla da özkaynak niteliğinde fon temin edebilirler.
- ii. Toplumda yer alan bireyler küçük küçük birikimlerini bankalara mevduat olarak yatırabileceği gibi, borsada işlem gören tahvillere ve hisse senetlerine de yatırabilirler.
- iii. Borsada yer alan araçların alım satımı kolay bir şekilde yapılabilmektedir. Bir firma halka açıldığında halka arz edilen hisse senetlerini alan yatırımcılar, firmaya vadesiz bir kaynak vermektedirler. Yatırımcı bu hisse senedini bir başkasına devretmek isterse, borsa kanalıyla

kolay bir şekilde başka bir alıcı bulabilir. Yani borsalar uzun vadeli araçların değerinden hızlı bir şekilde başkalarına satılabilmesini sağlayarak, ilgili araçlara likidite kazandırmaktadır.

- iv. Bankacılık kesiminde olsun, borsada olsun işlem gören araçlardan bir diğeri “türev araçlar”dır. Bu araçların kullanım nedenlerinden biri “riskten korunma”dır. Örneğin bir firma, yatırımlarının finansmanı için yurtdışından döviz ile borçlanmış ise, firmanın ödeyeceği borçtan dolayı döviz kuru riski ile karşı karşıyadır. Yani döviz kurunun artması firmanın aleyhine bir durum olup, firma ileri tarihli döviz kurunu bugünden sabitlemesi halinde bu riskten kurtulabilir. Bankalar ile forward sözleşme yaparak veya borsada futures sözleşme yaparak bu riski ortadan kaldıracaktır.
- v. Bireyler küçük birikimleri ile halka açılan büyük firmaların hisse senetlerini satın alarak bu firmalara ortak olabilmektedir. Böylelikle 5 TL, 10 TL gibi küçük birikimlerle büyük firmalara ortak olma imkanı doğmaktadır.

Finansal Piyasalara Bakış

Finansal piyasa kavramı, fon talep edenlerle fon arz edenlerin bir araya geldiği, finansal varlıkların alım satımının, diğer bir ifadeyle karşılıklı değişimin yapıldığı piyasalar şeklinde tanımlanabilir.

Bu karşılıklı değişim her zaman yüz yüze olmayabilir. Çoğu zaman yazışmayla, telefon veya bilgisayar gibi vasıtalarla yapılabilir.

Finansal Piyasalar: Para Piyasaları ve Sermaye Piyasaları olarak ikiye ayrılır.

Para Piyasası: Kısa süreli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasaya “para piyasası” denir.

Para piyasasının temel özelliği, bu piyasaların kısa süreli fonlardan oluşmasıdır.

Para piyasasının araçlarını ticari senetler, kaynaklarını ise çeşitli mevduatlar oluşturmaktadır.

Sermaye Piyasası: Uzun vadeli fonların alışverişinin yapıldığı piyasalardır.

Sermaye piyasası, orta, ve uzun vadeli fonların arz ve talebinin aracı kuruluşlar aracılığıyla ve ağırlıklı olarak menkul kıymetlere bağlı olarak karşılaştığı piyasadır.

Sermaye piyasası, işletmelerin ihtiyaç duyduğu uzun vadeli fonlar için çıkarmış oldukları menkul kıymetlerin arz ve talebinin karşılaştığı piyasa olarak da ifade edilebilir.

Soru 4: Sermaye piyasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Tek başına ekonomiye yararlı olmayan küçük tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak büyük tasarruflara dönüşümünü sağlar.
- B) Kısa vadeli fonların alışverişinin yapıldığı piyasalardır.
- C) Genelde aracı kurumlar vasıtasıyla işlemler gerçekleşir.
- D) Sermaye piyasalarında işlem gören finansal araçlara menkul kıymetler denilmektedir.
- E) Çek, bono v.b. araçlar sermaye piyasalarında işlem görmezler.

Sermaye piyasaları; birincil piyasa ve ikincil piyasa olarak sınıflandırılabilir.

Birincil Piyasalar: İlk kez çıkarılan menkul değerlerin işlem gördüğü piyasaya birincil piyasa denir.

Birincil piyasada ilk defa çıkarılan menkul değerler işlem görür.

Sermaye piyasasının ekonomiye kaynak yaratma fonksiyonunu yerine getirdiği en önemli piyasa birincil piyasalardır.

Örneğin, devletin borçlanmak amacıyla hazine ihalesi gerçekleştirmesi ve ihale sonrası ihaleyi kazananlara devlet tahvili satması işlemi “birincil piyasa” işlemidir.

Diğer yandan, bir firmanın hisse senetlerini halka arz etmesi ve yatırımcıların bu halka arza katılarak hisse senedi satın alması “birincil piyasa” işlemine başka bir örnektir.

Birincil piyasaların fonksiyonları:

- Reel piyasaya kaynak sağlamak
- Riskleri dağıtmak ve
- Mülkiyeti tabana yayma.
- Sermaye birikimini oluşturulmasına da birincil piyasa katkı sağlar.

İkincil Piyasalar: İkincil piyasa, daha önce birincil piyasaya arz edilmiş menkul değerlerin alınıp satıldıkları piyasalardır.

İkincil piyasalarda menkul değerler el değiştirdiğinde, bu menkul değerleri arz eden şirketlere herhangi bir fon girişi olmaz.

Örneğin, daha önce hazine ihalesinden satın alınmış olan devlet tahvili, borsada bir başkasına satılması, halka arzdan alınan hisse senedinin borsada bir başkasına satılması “ikincil piyasa” işlemine örnek verilebilir.

İkincil piyasadan (borsadan) alınan bir menkul kıymetin, ileri bir zamanda borsada satılması da, ikincil piyasa işlemidir.

Yani ikincil piyasada işlem gören araçlar, önceki tarihlerde birincil piyasada ihraç edilmiş (çıkarılmış) araçlardır.

İkincil piyasanın fonksiyonları:

- i. **Likidite fonksiyonu:** Sermaye piyasası aracını elinde bulunduran yatırımcının elindeki sermaye piyasası aracını satarak nakit ihtiyacını gidermesi ikinci el piyasa yoluyla sağlanır.
- ii. **Fiyat belirleme fonksiyonu:** Birincil piyasada satışa sunulacak sermaye piyasası araçlarının fiyatı belirlenirken ikincil piyasada işlem gören sermaye piyasası araçlarının fiyatı da dikkate alınır.
- iii. **Vadeyi belirleme fonksiyonu:** Borçlanma araçlarının ihracında, en uygun maliyetle borçlanabilmek için, ihraç edilecek borçlanma aracının vadesi, ikinci el piyasada işlem gören borçlanma araçlarının vadeleri ve getiri oranlarına bakılarak belirlenmektedir.

Sermaye piyasaları diğer bir açıdan gerçekleştirilen alım-satım işlemi sonucunda el değiştiren kıymetlerin takas vadesine bağlı olarak spot ve vadeli piyasalar olmak üzere ikiye ayrılır.

Spot Piyasa: Finansal aracın alım-satımını takiben, finansal aracın bedelinin el değiştirdiği piyasalardır. Spot piyasalarda işleme konu olan varlık hemen el değiştirmekte aynı zamanda işlemin gerçekleştiği anda ödeme aracı olan nakit veya benzerlerinin tutarının büyük bir kısmı da el değiştirmektedir.

Devlet tahvili, özel sektör tahvili, hazine bonusu, finansman bonusu gibi borçlanma araçlarının ikincil piyasa işlemleri “Borsa İstanbul Borçlanma Araçları Piyasası”nda gerçekleşir.

Halka açık firmaların hisse senetleri ise “Borsa İstanbul Pay Piyasası”nda işlem görür.

Borsa İstanbul Pay Piyasası ve Borsa İstanbul Borçlanma Araçları Piyasası, hem ikincil piyasalara hem de spot piyasalara örnek verilebilir.

Vadeli Piyasa: İleriki bir tarihte teslim edilmek üzere finansal aracın alım satımının bugünden yapıldığı piyasalardır. Vadeli piyasalarda işleme konu olan varlık hemen el değiştirmemekte aynı zamanda varlığın bedeli olan nakit ve benzerleri de hemen el değiştirmektedir.

Vadeli piyasaların tanımı:

- forward,
- swap,
- futures ve
- opsiyon

işlemlerinin tamamını içermektedir.

Soru 5: DİBS (Devlet İç borçlanma Senetleri) ‘lerin Borsa İstanbul bünyesinde alınıp satıldığı piyasa ve piyasa türü hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Pay Piyasası- Birincil Piyasa
- B) Borçlanma Araçları Piyasası- Vadeli Piyasa
- C) Borçlanma Araçları Piyasası- İkincil Piyasa
- D) Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası- Tezgahüstü Piyasa
- E) Pay Piyasası- İkincil Piyasa

Soru 6: Aşağıdakilerden hangisi vadeli piyasaları en iyi anlatan ifadedir?

- A) Para piyasası araçlarının alımının satımının yapıldığı piyasalardır.
- B) Finansal araçların alım satımının yapıldığı piyasalardır
- C) Bir menkul kıymetin halka arz edildiği piyasalardır.
- D) Bir finansal varlığın ileriki bir tarihte teslim edilmek üzere alım satımının bugünden yapıldığı piyasalardır.
- E) İşleme konu menkul kıymetin bedelinin en çok 2 iş gününde karşı tarafın hesabına geçtiği piyasalardır.

1.2. Sermaye Piyasasına İlişkin Düzenlemeler

1.2.1. Sermaye Piyasası Mevzuatı Kavramı

Sermaye Piyasası Mevzuatı kapsamı:

- Sermaye Piyasası Kanunu
- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan
 - i. Yönetmelikler
 - ii. Tebliğler
 - iii. İlke kararları
- Sermaye piyasasında uygulama alanı bulan diğer düzenlemeler
 - i. Borsa mevzuatı
 - ii. Türk Parasını Korunması ile ilgili 32 sayılı Karar
 - iii. Ticaret Bakanlığı'nın halka açık ortaklıklara da uygulanan elektronik genel kurullar ile ilgili düzenlemeleri

yer alır.

“Sermaye Piyasası Kanunu’nda ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan ikincil mevzuatta hüküm bulunmayan ve diğer kanunlarda bu Kanunun uygulanmayacağı belirtilmediği hâllerde genel hükümler uygulanır.” (SPKn. m.2/2)

Genel Hükümler:

- Türk Medeni Kanunu,
- Borçlar Kanunu,
- Türk Ticaret Kanunu,
- Türk Ceza Kanunu,
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu,
- Ceza Muhakemesi Kanunu,
- İdari Yargılama Usulü Kanunu

gibi temel kanunlar ve bunlarla ilgili diğer alt düzenlemeler, genel hükümler kapsamında yer alır.

Sermaye Piyasası Kanunu, çerçeve kanun olup, bu kanun çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu’na ikincil düzenleme yapma yetkisi verilmektedir.

Kurul, SPKn.’den aldığı yetki ile ve çizdiği sınırlar dahilinde detaylı ikincil düzenlemeler yapar.

Bu çerçevede Sermaye Piyasası Kurulu;

- Tebliğler çıkarır,
- Gerekli hallerde, uygulamaya yön vermek üzere “ilke kararları” alır.

Sermaye Piyasası Kurulu’nun ikinci temel işlevi, sermaye piyasasında **düzen bozucu fiiller karşısında** kendisine SPKn. ile tanınan yetkiler çerçevesinde

- Tedbirler uygulamak,
- İdari para cezası kesmek ve
- Gerektiğinde ilgili hususları Cumhuriyet Savcılıklarına bildirmektir.

Soru 7: Aşağıdakilerden hangisi hangileri sermaye piyasasında düzen bozucu fiiller karşısında Sermaye Piyasası Kanunu ile Kurula verilen yetkiler arasında yer alır?

- I. Tedbirler uygulamak
- II. İdari para cezası kesmek
- III. Hapis cezası vermek

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

SPKn’u Kapsamına Girmeyen İstisnalar

Sınırlı kapsamda bu kanuna tabi olan veya 6362 sayılı SPKn kapsamından *istisna tutulan* kuruluşlar şunlardır:

- a) TCMB’na, TCMB’nin işlemlerine, bünyesindeki piyasalara ve TCMB nezdinde kurulan ödeme, menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemlerine 6362 sayılı SPKn hükümleri, aynı kanunun 47 nci maddesinde yer alan ve sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmelerine ilişkin hüküm hariç uygulanmaz.
- b) TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile 4749 sayılı Kamu Finansman ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarının ihraç ihraçlarında izahname hazırlanması ve bunun Sermaye Piyasası Kurulu’na Kurula onaylatılması zorunlu olmadığı gibi, bu tür kurumların yapacağı borçlanma aracı ihraçlarında 6362 sayılı SPKn. md. 31’de yer alan limitlere de uyulmaz.

- c) **Bankalar:** Sermaye piyasası araçlarını halka arz eden bankalar ile sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunan bankalar, bunlarla sınırlı olarak SPKn hükümlerine tabidirler. 6362 sayılı SPKn hükümleri ortak sayısı bakımından Bankalara uygulanmaz.

6362 sayılı SPKn'nun 136 ncı maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi uyarınca, bankalar, kuruluş, gözetim, muhasebe ve bağımsız denetim standartları konuları ile temettü dağıtım ve yeniden değerlendirme değer artış fonunun öz kaynaklarının kullanımına ilişkin esaslar bakımından kendi özel mevzuatına tabidir.

- d) **Sigorta şirketleri:** sigorta şirketlerinin, kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konusunda kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabi oldukları hükme bağlanmıştır.

Soru 8: Aşağıdakilerden hangisi/hangileri Sermaye Piyasası Mevzuatına sınırsız olarak tabidir?

- I. Halka açık bankalar
II. Halka kapalı sigorta şirketleri
III. Halka açık reel sektör şirketleri

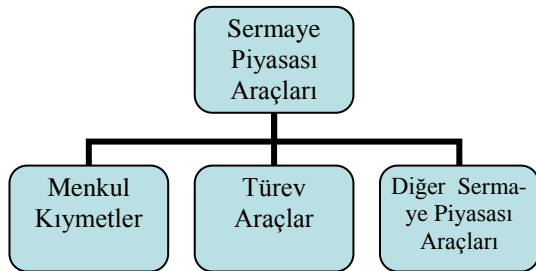
- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

1.2.2. Sermaye Piyasası Araçları

Sermaye piyasası araçları,

- Menkul kıymetler,
- Türev araçlar ve
- Diğer sermaye piyasası araçları

olmak üzere üçe ayrılır.

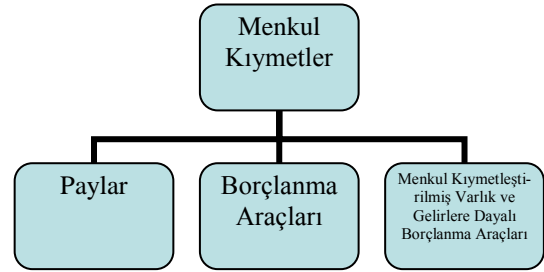

a. Menkul Kıymetler (SPK'n m.3)

Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere;

- 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları,
- 2) Borçlanma araçları ile bunlara ilişkin depo sertifikaları,
- 3) Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlerle dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikaları,

Menkul kıymettir.

Menkul kıymetleştirilmiş borçlanma araçları-na, yapılandırılmış finansal ürünler de denir.

Yapılandırılmış finansal ürünler arasında,

- ipoteğe (mortgage) dayalı finansal varlıklar (MBS),
- varlığa dayalı finansal varlıklar (ABS),
- ipotek veya varlık teminatlı finansal varlıklar (covered bonds),
- teminatlandırılmış borç yükümlülükleri (CDO) ve
- kredi riski swapları (CDS)

yer alır.

Soru 9: Aşağıdakilerden hangisi menkul kıymetler arasında yer almaz?

- A) Paylar
B) Türev araçlar
C) Pay benzeri diğer kıymetler
D) Borçlanma araçları
E) Menkul kıymetleştirilmiş araçlar

Soru 10: Aşağıdakilerden hangisi yapılandırılmış ürünler arasında yer almaz?

- A) İpoteğe dayalı finansal varlıklar
- B) Varlığa dayalı menkul kıymetler
- C) Oydan yoksun hisse senetleri
- D) İpotek teminatlî finansal varlıklar
- E) Kredi riski swapları

b. Türev Araçlar

- i. Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları,
- ii. Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat değişikliğine; Kurulca uygun görülen kurumlarca yayınlanan istatistiklere veya bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan ve bu sayılanlardan oluşturulan bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri,
- iii. Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri.

Türev araçlar olarak sayılmıştır.

Birinci tanım; opsiyon sözleşmeleri ve varantları, ikinci tanım: futures (vadeli işlem) sözleşmelerini, üçüncü tanım: foreks işlemlerini ifade etmektedir.

c. Diğer Sermaye Piyasası Araçları

Yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarına

- yatırım fonu katılma payları,
- gayrimenkul sertifikaları ile
- kira sertifikaları

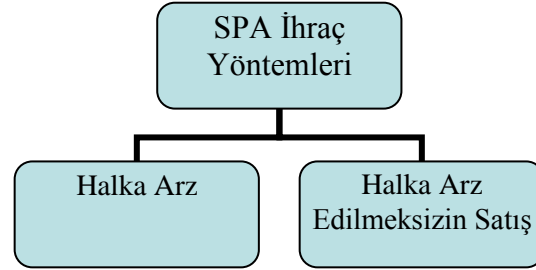
örnek verilebilir.

1.2.3. Sermaye Piyasası Araçlarının İhraççı ve Halka Arzı

İhraç, “sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışıdır” (SPKn md. 3/1-ğ)

Halka arz, “sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrıyı ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satış”tır. (SPK’n m.3)

İhraç işlemi, halka arz şeklinde olabileceği gibi, halka arz edilmeksizin de gerçekleştirilmektedir. Halka arz edilmeksizin ihraçta, alıcılar nitelikli yatırımcılardır.

1.2.4. Kaydi Sistem

Kaydi sistem; Sermaye Piyasası Kurulu’nun belirlediği sermaye piyasası araçları ve bu araçlara ilişkin hakların Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK) tarafından, elektronik (bilgisayar) ortamında,

- ihraççılar,
- aracı kuruluşlar ve
- hak sahipleri

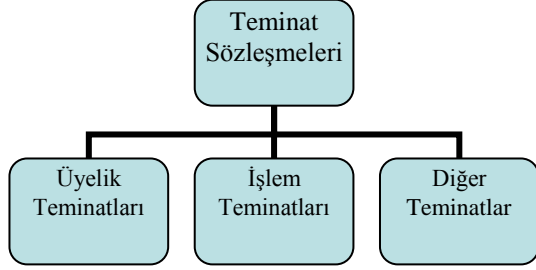
itbarıyla tutulduğu ve bu araçlar üzerindeki hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde MKK’na yapılan bildirim tarihinin esas alındığı hukuki sistemdir.

Bu sistemde kaydedilen haklar ayrıca senede bağlanmaz, fiziki teslim yapılmaz.

Kaydi sermaye piyasası araçları, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın isme açılmış hesaplarda izlenir.

Kurul, sermaye piyasası aracının türüne ve ihraççısının veya MKK üyesinin niteliğine göre sermaye piyasası araçlarının hak sahibi ismine hesap açılmaksızın hesapların toplu olarak tutulmasına da karar verebilir.

1.2.5. Sermaye Piyasası Araçlarını Konu Alan Teminat Sözleşmeleri

6362 sayılı SPKn’nda teminatlar üç farklı şekilde düzenlenmiştir.

- i. **Üyelik Teminatları:** Sermaye piyasası kurumlarının faaliyetlerini yürütürken ortaya çıkabilecek risklere karşı piyasanın, sistemin işleyişini korumak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu, borsalar ve teşkilatlanmış diğer pazarlara yatıracakları teminatlara ilişkin hükümlerdir.
- ii. **İşlem Teminatları:** Takas ve saklama kuruluşlarının yine bu kurumlardan ya da gerçek kişilerden aldığı teminatlardır. Merkezî takas kuruluşlarının sermaye piyasası kurumlarından aldığı teminatlar bizzat sermaye piyasası faaliyetinin icrası kapsamında o faaliyetin örneğin kredili işlemin ya da ödünç işleminin teminatı olarak merkezî takas kuruluşuna verilen teminatlara ilişkin düzenlemelerdir.
- iii. **Diğer Teminat Türleri:** Teminat verilmesine konu işlemin, sermaye piyasası işlemi olduğuna bakılmaksızın, teminat konusu varlığın bir sermaye piyasası aracı olduğu teminat sözleşmelerini düzenleyen 6362 sayılı SPKn’nun 47 nci maddesi hükmüdür.

6362 sayılı SPKn md. 47 hükmünün konusu, kayden izlenen ya da Cumhurbaşkanı tarafından aynı Kanunun 137/1 fıkrasındaki yetkinin kullanılması hâlinde kayden izlenmeyenleri de kapsayacak şekilde sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmeleridir.

Teminat Sözleşmesinin Şekli: MKK nezdinde kayden izlenen sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmeleri **yazılı** şekilde yapılır.

Teminat Sözleşmesinin Türleri: Teminat konusu sermaye piyasası araçlarının mülkiyetinin

- teminat alana geçtiği ve
- teminat verende kaldığı

teminat sözleşmeleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Sözleşmede bu konuda bir hüküm bulunmaması hâlinde, teminat konusu sermaye piyasası araçlarının mülkiyeti teminat alana geçmemiş sayılır.

Teminat Konusu Sermaye Piyasası Aracının Mülkiyetinin Teminat Alana Geçtiği Sözleşmelerde, teminat konusu araç üzerinde her türlü tasarruf yetkisi malik sıfatıyla teminat alan tarafından kullanılabilir.

Teminat Konusu Sermaye Piyasası Aracının Mülkiyetinin Teminat Verende Kaldığı Sözleşmelerde; teminat alanın, teminat konusu üzerinde ne gibi tasarruflarda bulunabileceği sözleşmede açıklığa kavuşturulur.

Her İki Teminat Sözleşmesinde de Geçerli Olan Ortak Hükümler

- Teminat sözleşmesinin sona ermesi ile teminat konusu varlığın kendisinin veya eşdeğerinin iadesi gerekir.
- Temerrüt veya teminattan alacağın karşılanmasının söz konusu olduğu durumlarda, her iki teminat sözleşmesi türünde de teminat konusu sermaye piyasası aracının resen satılması veya değerinin alacağı mahsup edilmesine imkan tanınmıştır. Ancak, mülkiyetin teminat alana geçtiği tür bakımından bu hususta sözleşmede aksine hüküm bulunmaması; mülkiyetin teminat verende kaldığı teminat sözleşmelerinde ise, teminat alanın teminat konusu sermaye piyasası aracını satarak satım bedelinden alacağını karşılama veya bu araçları mülkiyetine geçirerek değerini borçlunun yükümlülüklerinden mahsup edebilmesi için, bu yetkinin sözleşmede teminat alana açıkça tanınması gerekir (SPKn md.47/4).

Resen paraya çevirme yetkisinde iki kısıt vardır:

- Teminat konusu resen satışa konu edilecek sermaye piyasası aracının alacağın vade tarihindeki değerinin esas alınması zorunludur.

- İkinci olarak, *elde edilecek satış tutarından alacağını aşan kısmın da teminat verene iade edilmesi de öngörülmüştür.*

Teminat alan ya da veren hakkında, adli veya idari makamlarca mal varlığının yeniden yapılandırılması veya benzer mahiyette bir karar ya da tasfiye kararı verilmesi hâlinde, teminat olarak verilen sermaye piyasası araçları ile teminat alan ve verenin hakları, bu karardan etkilenmez ve ilgili yeniden yapılandırma veya tasfiye makamına karşı da geçerli olur. Bu hüküm, anılan nitelikteki kararların verilmesinden sonra aynı gün gerçekleşen işlemler bakımından da teminatın söz konusu karardan önce verilmiş ve teminat alanın iyiniyetli olması kaydıyla geçerlidir.

1.2.6. Sermaye Piyasası Araçlarında İhraç

İhraç, “sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışı” olarak tanımlanmaktadır.

Halka arz, “sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrıyı ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satışı” ifade eder.

Kamuyu Aydınlatma

Yatırımcı,

- tam,
- zamanında ve
- doğru bir şekilde

bilgilendirilmelidir.

Kamuyu aydınlatma esas itibarıyla

- Halka arz edilerek yapılan ihraçlarda en geniş kapsamlı bilgileri içeren belge olan **izahname** ile
- Halka arz edilmeksizin yapılan ihraçlarda daha dar kapsamlı bilgileri içeren **ihraç belgesi**

olmak üzere iki temel türe dayanır.

İhraççılar, kamuya açıklanması önceden hükme bağlanmış veya özel durum gereğince Kurulca istenecek finansal tablo ve raporları hazırlamakla yükümlüdürler.

Halka açık ortaklıklar ile sermaye piyasası kurumlarının düzenleyecekleri finansal tablo

ve raporlardan Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenenler, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından çıkarılan Türkiye Denetim Standartları çerçevesinde **bağımsız denetime** tabidir.

Dönemsel olarak kamuya açıklanacak finansal tabloların bağımsız denetim gerekliliği dışında, aşağıdaki hallerde de 6362 sayılı SPKn. Kurul'a bağımsız denetim isteme imkânı getirmiştir:

- Halka arzda,
- borsada işlem görme başvurusunda,
- SPKn. md.23'te tanımlanan önemli nitelikte işlemlerde ve
- Ortaklığın faaliyetlerini ve finansal durumunu önemli derecede etkileyen olay ve gelişmelerde.

i. İzahname, “ihraççının ve varsa garantörün finansal durum ve performansı ile geleceğe yönelik beklentilerine, faaliyetlerine, ihraç edilecek veya borsada işlem görecekt sermaye piyasası araçlarının özelliklerine ve bunlara bağlı hak ve risklere ilişkin olarak yatırımcıların bilinçli bir değerlendirme yapmasını sağlayacak nitelikteki tüm bilgileri içeren kamuyu aydınlatma belgesini” ifade etmektedir.

Sermaye piyasası araçlarının halka arz edilebilmesi veya borsada işlem görebilmesi için izahname hazırlanması ve hazırlanan bu izahnamenin Kurulca onaylanması zorunludur. (SPK'n m.4)

İzahnameler, üç bölümden oluşur:

- İlk bölüm ihraççıya ilişkin bilgilere ilişkindir.
- İkinci bölümde ihraç edilen sermaye piyasası araçlarına ilişkin bilgiler yer alır.
- Üçüncü bölüm ise özet bölümüdür.

Bu bölümlerden oluşan izahname bir veya birden fazla belge şeklinde düzenlenebilir. Özet bölümü ihraççıya, varsa garantöre, garantinin niteliğine ve ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarına ilişkin temel özellik, hak ve riskleri içerecek şekilde kısa, açık ve anlaşılır ifadelerden oluşmaktadır.

İzahnamede bulunması gerekli asgari bilgiler ile izahnameye ilişkin sair hususları çıkaracağı bir ikincil düzenlemeler ile belirler. Kurul

tarafından izahnameye ilişkin olarak çıkarılacak bu ikincil düzenlemelerde:

- a) İhraççının ve halka arz edilecek veya borsada işlem görecektir sermaye piyasası araçlarının türü ve niteliği
 - b) Garantör ve garantinin niteliği,
 - c) İzahnameyi oluşturan belgeleri,
 - d) İzahnamenin şekli,
 - e) İzahnamenin kamuya duyurulması,
 - f) İzahnamenin yayımlanması,
- konusundaki usul ve esasları belirler.

ii. İhraç Belgesi: İhracın, halka arz edilmeksizin gerçekleştirilmesi halinde ise izahname değil ihraç belgesi düzenlenmesi gerekmektedir. 6362 sayılı SPKn md. 11/1 hükmünde “sermaye piyasası araçlarının halka arz edilmeksizin ihraç edilmesi için, söz konusu araçların niteliği ve satış şartları hakkında bilgileri içeren ihraç belgesinin hazırlanması ve Kurul tarafından onaylanması zorunludur.

28.11.2017 tarihli 7061 sayılı Kanun ile SPKn’na eklenen hükümler ile kitle fonlaması düzenlenmiş olup, **kitle fonlaması** yoluyla halka açık statüsü kazanan anonim ortaklıkların izahname ya da ihraç belgesi hazırlama yükümlülüğü **bulunmamaktadır**.

Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Sorumluluk

İzahnamenin onaylanması, izahnamede yer alan bilgilerin doğru olduğunun Kurulca tekeffülü anlamına gelmeyeceği gibi, söz konusu sermaye piyasası araçlarına ilişkin bir tavsiye olarak da kabul edilemez. (SPKn m.6)

İzahnameden sorumlu gerçek kişilerin isimleri ve görevleri ile tüzel kişilerin unvanları, merkezleri ve iletişim bilgilerinin izahnamede yer alacak bilgiler arasında yer almalıdır. (SPKn m.4)

- izahnamelerde yer alan bilgilerin yatırımcılar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve değerlendirilebilecek şekilde sunulmalıdır

- söz konusu bilgilerin tutarlı, anlaşılabilir ve Kurulca belirlenen standartlara göre eksiksiz olmalıdır.

İzahnamede yer alan:

- i. Yanlış,
- ii. Yanıltıcı,
- iii. Eksik

bilgiden kaynaklanan zararlardan **öncelikle ihraççılar** sorumludur.

Ancak bu zararın, ihraççılardan tazmin edilememesi veya ihraççılardan tazmin edilemeyeceğinin açıkça belli olması hâlinde;

- i. Halka arz edenler,
- ii. İhraca aracılık eden lider aracı kurum,
- iii. Varsa garantör
- iv. İhraççının yönetim kurulu üyeleri

kusurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar kendilerine yükletilebildiği ölçüde sorumludur.

- i. Bağımsız denetim,
- ii. Derecelendirme ve
- iii. Değerleme kuruluşları

gibi izahnamede yer almak üzere hazırlanan raporları hazırlayan kişi ve kurumlar da hazırladıkları raporlarda yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgilerden sorumludur.

Kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan bilgilerin yanlış, yanıltıcı veya eksik olması konusunda bilgi sahibi olmadığını ve bu bilgi eksikliğinin kast veya ağır ihmallerinden kaynaklanmadığını ispatlayan kişiler sorumlu olmaz.

Soru 11: İzahnamede yer alan, yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgidir kaynaklanan zararlardan öncelikle ihraççılar sorumludur.

Ancak bu zararın, ihraççılardan tazmin edilememesi veya ihraççılardan tazmin edilemeyeceğinin açıkça belli olması hâlinde zarar aşağıdakilerden hangisinden/hangilerinden talep edilebilir?

- I. Halka arz edenler
- II. İhraca aracılık eden yardımcı kuruluşlar
- III. İhraççının yönetim kurulu üyeleri

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Tazminat Talebinin reddedileceği haller:

Kamuyu aydınlatma belgelerinin yanlış, yanıltıcı veya eksik olmasından kaynaklanan tazminat talebi;

- Sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının, kamuyu aydınlatma belgesine dayanmaması,
- Sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan bilgilerin yanlış, yanıltıcı veya eksik olduğu bilinmesine rağmen yapılması,
- Kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgilere ilişkin düzeltmenin, yatırım kararının verilmesinden veya bu belgeye dayanarak işlem yapılmasından önce ilan edilmiş olması,
- Kamuya açıklanan belgede yer alan bilgiler yanlış, yanıltıcı veya eksik olmasaydı dahi yatırımcıların zarara uğrayacak olmaları, hâlinde reddedilir.

Finansal tablo ve raporların:

- Kurulca belirlenen düzenlemelere uygun olarak hazırlanmasından,
- Sunulmasından
- Gerçeğe uygunluğundan ve
- Doğruluğundan

ihraççı ile kusurlarına ve durumun gereklerine göre **ihraççının yönetim kurulu üyeleri** sorumludur.

Kamuyu Aydınlatma Belgelerine Kurulca Onay Verilmesi

Bir belgenin onaylanması, o belge bakımından bir "izin" anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, onaylanan belgede yer alan bilginin sıhhatinden, gerçekliğinden, doğruluğundan kural olarak belgeyi hazırlayan ve imzalayanlar sorumlu olurlar.

İzahnamelerin Kurulca onaylanmasının, izahnamede yer alan bilgilerin doğruluğunun **Kurulca tekeffül edildiği anlamına gelmediği gibi söz konusu sermaye piyasası araçlarına ilişkin bir tavsiye olarak da kabul edilemez.**

İzahnamelerin birden fazla belge olarak düzenlenmesi halinde **her bir belge ayrıca onaylanır.**

Kural olarak, izahnameler onaylandıktan sonra Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde

yayımlanır. Bunun dışında izahnamelerin ayrıca Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmesi gerekmektedir. Sadece izahnamenin nerede yayımlandığı hususu ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilir.

İzahname ile kamuya açıklanan bilgilerde, satışa başlamadan önce veya satış süresi içinde yatırımcıların yatırım kararını etkileyebilecek değişiklik veya yeni hususların ortaya çıkması hâlinde durum derhâl Kurula bildirilir. Değiştirilecek veya yeni eklenecek hususlar bildirim tarihinden itibaren **yedi iş günü içinde** Kanuna uygun şekilde onaylanır ve yayımlanır. Böyle bir durumda değişiklik veya yeni hususların yayımlanmasından önce sermaye piyasası araçlarını satın almak için talepte bulunmuş olan yatırımcılar, bu taleplerini izahnamede yapılan ek ve değişikliklerin yayımlanmasından itibaren **iki iş günü içinde** geri alma hakkına sahiptirler.

İhraççı yahut halka arz edenin, izahnamenin ilk yayımı tarihinden itibaren **on iki ay boyunca** gerçekleştirileceği ihraçlar için izahnamedeki ek ve değişikliklerin Kanunda belirtilen usulde Kurulca onaylanması ve ilan edilmesi yeterlidir. Böylelikle, ihracı gerçekleştirecekler bakımından belirtilen süre içerisindeki her bir sermaye piyasası aracı ihracında ayrı ayrı izahname hazırlanması, onaylanması ve yayımlanması aşamalarının yerine getirilmesine gerek kalmamaktadır. Bu durum hem zamansal hem de ekonomik olarak şirketlerin menfaatindedir. Anılan sürenin geçmesinden sonra yapılacak halka arzlarda izahnamenin tümünün onaylanması gereklidir.

Bağımsız Denetim, Değerleme ve Derecelendirme

KGK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarından SPKn uyarınca bağımsız denetim faaliyetinde bulunacaklardan istenilecek ilave şartlar *Sermaye Piyasası Kurulu* tarafından belirlenir ve bu şartları haiz bağımsız denetim kuruluşlarına ilişkin liste kamuoyuna açıklanır.

Kurul, SPKn hükümlerine tabi kuruluşların bilgi sistemleri denetimi, derecelendirme ve değerlendirme faaliyetlerinin güvenli ve bağımsız şekilde yürütülmesi ve bunu teminen kalite güvence sistemlerinin oluşturulması ile kamu

yararını da gözetmek suretiyle uluslararası standartlara uyumunun sağlanması amacıyla düzenleme, gözetim ve denetim yapar.

Bağımsız denetim kuruluşları, görevlerinin kapsamıyla sınırlı olmak üzere, denetledikleri finansal tablo ve raporların mevzuata uygun olarak denetlenmemesi nedeniyle doğabilecek zararlardan raporu imzalayanlarla birlikte sorumludur.

Bağımsız denetim kuruluşları ile derecelendirme ve değerlendirme kuruluşları, faaliyetleri neticesinde düzenledikleri **raporlarda yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgiler dolayısıyla** neden oldukları zararlardan sorumludurlar.

Bir yatırım kuruluşunda veya kolektif yatırım kuruluşunda finansal tablo denetimi ya da bu Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde belirlenen başka bir görevi ifa eden bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçiler, bu şirkette veya bunlarla sermaye ve yönetim açısından ilişkili olan kuruluşlardan biri nezdinde görevlerini yerine getirirken bilgi sahibi olduğu şirketle ilgili olarak;

a) Bu Kanun ve ilgili mevzuattaki yetkilendirme ve faaliyet şartlarına ilişkin hükümleri ihlal eden,

b) Şirketin faaliyetlerinin sürekli ve düzenli bir şekilde yürütülmesini engelleyebilecek,

c) Olumsuz görüş veya görüş bildirmekten kaçınma gerektiren,

her türlü durumu Kurula derhâl bildirmekle yükümlüdür.

1.2.7. Payların İhracına İlişkin Genel Esaslar

Tam ve nakden ödeme ilkesi: İhraç olunan payların bedellerinin tamamen ve nakden ödenmesi şarttır.

Halka kapalı şirketlerde uygulanan apel sistemi (sermaye taahhüdünün bir kısmının peşin, kalanının taksitle ödenmesi) sermaye piyasası mevzuatında öngörülmemiştir.

Birleşme, bölünme, hisse değişimi ve benzeri şirket yapılandırılmalarında yapılacak sermaye artırımları gibi pay bedellerinin nakden ödenmesinin zorunlu olmadığı durumlar Kurul tarafından belirlenir.

Sermaye Piyasası Araçlarının Satışı Tebliği'ne göre;

a) Kurul, Payların piyasa fiyatı veya defter değerinin nominal değerinin üzerinde olması hâlinde,

- İhraç olunacak payların primli fiyattan satılmasını ve
- yeni pay alma haklarının primli fiyattan kullanılmasını isteyebilir.

b) Payların piyasa fiyatı veya defter değerinin nominal değerinin altında olması durumunda, payların nominal değerinin altında bir fiyatla ihraç edilmesine izin verebilir. Bu konulara ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.

Kurul, sermaye piyasası araçlarının halka satışında, yatırımcıların bunları almalarını kolaylaştırıcı, hak ve yararlarını koruyucu tedbirlerin alınmasını

- ihraççıdan,
 - halka arz edenlerden,
 - satışı yapanlardan ve
 - ilgili borsalardan
- isteyebilir.

1.2.8. Borçlanma Araçlarının İhracına İlişkin Genel Esaslar

İhraççıların ihraç edebilecekleri borçlanma aracı niteliğindeki sermaye piyasası araçlarının toplam tutarı, Kurulca belirlenecek limiti geçemez. (SPKn m.31)

Kurul, ihracın, ihraç edilen borçlanma aracının ve ihraççıların niteliğine göre farklı limitler belirleyebilir.

Borçlanma aracı niteliğindeki sermaye piyasası aracı ihraç yetkisi, **esas sözleşme ile yönetim kuruluna süreli veya süresiz** olarak devredilebilir.

Soru 12: Borçlanma aracı ihraç yetkisi aşağıdakilerden hangisi ile şirket yönetim kuruluna devredilebilir?

- SPK Kararı ile
- Esas sözleşme ile
- Borsa İstanbul Kararı ile
- Merkezi Kayıt Kuruluşu kararı ile
- Cumhurbaşkanı Kararı ile

1.2.9. İhraççılar ve Halka Açık Ortaklıklar

a. İhraççılar(SPKn m. 3/1 h) kitle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere

- Sermaye piyasası araçlarını ihraç eden tüzel kişiler,
- Sermaye piyasası araçlarını ihraç etmek üzere Kurula başvuruda bulunan tüzel kişiler,
- Sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişiler ile
- SPKn’na tabi yatırım fonlarını

İfade eder.

- ✓ yatırım fonları hariç tüzel kişiliği haiz olmayan kuruluşlar,
 - ✓ gerçek kişiler
 - ✓ donatma iştiraki
- sermaye piyasası aracı ihraç **edemez**.

Dünyada ‘crowdfunding’ olarak bilinen ve Türkçe’ye ‘**kitlesel fonlama**’ olarak geçen konsept, projeler için bir maddi kaynak yaratma modelidir. Proje sahiplerine, üzerinde çalıştıkları ürünleri hayata geçirmek için ihtiyaç duydukları maddi kaynağı, belirli bir kişinin veya kurumun yatırımı yerine, toplumdaki bireylerin irili ufaklı desteği ile ulaşma şansı tanır.

Kitlesel fonlamayı, Türk kültürünün önemli motiflerinden imecenin belirli kural ve yükümlülükler çerçevesinde, çevrimiçi platformlar üzerinden gerçekleştirilen bir türü olarak düşünmek yanlış olmayacaktır. Her iki uygulamada da amaç, karşılıklı yardımlaşma yoluyla toplumun sorunlarının giderilmesidir.

(Kaynak: arikovani.com 24.01.2018)

Kitle fonlaması SPK tarafından düzenleme altına alınmakla birlikte (Şubat 2018 itibariyle henüz detayları düzenlenmemiştir), bu şekilde fon toplanması ihraç yoluyla fon toplama kapsamında yer almamaktadır.

Halka arz eden: “sahip olduğu sermaye piyasası araçlarını halka arz etmek üzere Kurula başvuruda bulunan gerçek veya tüzel kişiler” dir. (SPKn m.3)

Aşağıdaki 2 soruyu şu bilgilere göre cevaplandırınız.

Musa Eroğlu, kendisine ait olan Arabacı AŞ paylarını halka arz etmek üzere Sermaye Piyasası Kurulu’na başvurmuş, halka arz için XYZ aracı kurumu ile anlaşma yapılmıştır.

Soru 13: Yukarıda yer alan bilgilere göre, ihraççı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Musa Eroğlu
- B) Arabacı AŞ
- C) Musa Eroğlu ve Arabacı AŞ
- D) XYZ Aracı Kurumu
- E) Musa Eroğlu ile XYZ Aracı Kurumu

Çözüm:

Gerçek kişiler ihraççı olamaz.

Payları halka arz edilen şirket, ihraççı konumundadır.

Soru 14: Yukarıda yer alan bilgilere göre, payları “halka arz eden” aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Musa Eroğlu
- B) Arabacı AŞ
- C) Musa Eroğlu ve Arabacı AŞ
- D) XYZ Aracı Kurumu
- E) Musa Eroğlu ile XYZ Aracı Kurumu

Çözüm:

Halka kapalı bir anonim ortaklığın sermaye piyasası aracı olarak tanımlanan unsurlarına sahip bir ortağının bu araçları halka arz etmek istemesi halinde kendisi halka arz eden, şirketi ise ihraççı konumuna girmiş olur.

Aşağıdaki 2 soruyu şu bilgilere göre cevaplandırınız.

Musa Eroğlu'nun ortağı olduğu Arabacı AŞ sermaye artırımına gitmiş, şirket sermaye artışı sonucu oluşan payları halka arz etmek üzere Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurmuş, ve halka arz için XYZ aracı kurumu ile anlaşma yapmıştır.

Soru 15: Bu bilgilere göre, ihraççı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Musa Eroğlu
- B) Arabacı AŞ
- C) Musa Eroğlu ve Arabacı AŞ
- D) XYZ Aracı Kurumu
- E) Musa Eroğlu ile XYZ Aracı Kurumu

Çözüm:

Gerçek kişiler ihraççı olamaz.
Payları halka arz edilen şirket, ihraççı konumundadır.

Soru 16: Bu bilgilere göre, "halka arz eden" aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Musa Eroğlu
- B) Arabacı AŞ
- C) Musa Eroğlu ve Arabacı AŞ
- D) XYZ Aracı Kurumu
- E) Musa Eroğlu ile XYZ Aracı Kurumu

Çözüm:

Payları halka arz eden ortaklardan biri olmayıp, şirketin kendisidir.

b. Halka Açık Anonim Ortaklıklar

Halka açık ortaklık, kitle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere,

- *Payları* halka arz edilmiş olan veya
- *Payları* halka arz edilmiş sayılan

anonim ortaklıkları" ifade eder.(SPKn m.3)

Payları halka arz edilmemiş bir şirket pay dışında örneğin tahvil ihraç ederek ihraççı niteliğini kazanıp, SPKn'na tabi olabilir. Ancak, *halka açık ortaklık sıfatını kazanmak için, paylarının* halka arz edilmesi veya halka arz edilmiş sayılması gerekir.

Halka açık ortaklık, iki gruba ayrılır.

- Birincisi payları halka arz edilmiş olan anonim ortaklıklardır.
- İkinci olarak,
 - i. Payları borsada işlem gören ortaklıklar ile
 - ii. Pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır.

Bunlara halka açık sayılan ortaklık adı verilir. Bu tür ortaklıklar borsada işlem görmemeleri halinde halka açık ortaklık statüsünü kazandıktan sonra en geç iki yıl içinde paylarının işlem görmesi için borsaya başvurmak zorundadırlar. Aksi durumda, Kurul, bu payların borsada işlem görmesi veya ortaklığın halka açık ortaklık statüsünden çıkarılması için, ortaklığın talebini aramaksızın gerekli kararları alır.

Pay sahibi sayısı sebebiyle halka açık sayılan ortaklıklardan paylarının borsada işlem görmesini istemeyenler,

- pay sahibi tam sayısının en az üçte ikisinin olumlu oyu veya
- toplam oyların dörtte üçü

ile alınacak bir *genel kurul kararı* ile bu Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında çıkabilir.

Bu durumda Kanunun kapsamından çıkma kararına olumlu oy kullanmayan pay sahiplerine *ayrılma hakkı* tanınır.

Kurul resen halka açık ortaklık statüsünden çıkarılacak ortaklıkların hâkim ortaklarına diğer paylar için pay alım teklifinde bulunma zorunluluğu getirebilir.

Soru 17: Hisse senedi sahibi sayısı kaçı geçen anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır?

A) 100 B) 150 C) 250 D) 500 E) 1000

Aşağıda yer alan soruyu şu bilgilere göre cevaplandırınız.

Payları halka açık olmayan ve ortak sayısı 8 olan Baloğulları AŞ, SPK'dan onay alarak 5 yıl vadeli tahvil ihracı gerçekleştirmiş ve tahviller borsada işlem görmeye başlamıştır.

Soru 18: Baloğulları AŞ ile ilgili aşağıda yer alan ifadelerden hangisi/hangileri doğrudur?

- I. Tahvil ihracı sonrası şirket halka açık ortaklık statüsü kazanmıştır.
- II. Şirket, Sermaye Piyasası Kanunu'na tabidir.
- III. Şirket, halka açık ortaklık olmadığından Sermaye Piyasası Mevzuatına tabi değildir.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

Çözüm:

Halka açık ortaklık statüsünde olmayan bir şirket, pay haricinde sermaye piyasası ihraç etmesi halinde Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olur, ancak pay ihracı olmadığından "halka açık ortaklık" statüsü kazanmaz.

c. Halka Açık Ortaklıklarda Özellikli Haller

i) Kayıtlı Sermaye Sistemi

Kayıtlı sermaye, "Anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş sermayelerini" ifade etmektedir.(SPKn md. 3/1-1)

Kayıtlı sermaye sisteminde, gerekli görülen hallerde şirket yönetim kurulu tarafından, kayıtlı sermaye tavanına kadar sermaye artırımını yapabilmektedir.

Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye kavramları

- çıkarılmış sermaye
- kayıtlı sermaye.

Çıkarılmış sermaye, "kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış paylarını temsil eden sermayelerini" ifade eder. Bu tür sermaye, tam ve nakden ödeme ilkesi uyarınca esas sermaye sistemindeki ödenmiş sermayeyi gösterir.

Kayıtlı sermaye, "anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş sermayelerini" ifade etmektedir.

Halka açık ortaklıklar ile paylarını halka arz etmek üzere Kurula başvurmuş olan ortaklıklar, Kuruldan izin almak şartıyla kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler. Daha önce TTK uyarınca bu sisteme geçmiş olan ortaklıklar için ayrıca Kurul izni aranmaz.

Kayıtlı sermaye sisteminde şirket genel kurulu tarafından yönetim kuruluna verilen sermaye artırma yetkisi **en çok beş yıl süre ile** verilebilir. Bu yetkinin süresi azami beş yıllık dönemler itibarıyla genel Kurul kararıyla uzatılabilir.

İmtiyazlı payların varlığı hâlinde bu madde kapsamında yapılacak esas sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurul kararları, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunca TTK'nda yer alan

esaslara göre onaylanır. Ancak, ortaklıkların kayıtlı sermaye tavanı dâhilindeki sermaye artırımlarında ayrıca imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu kararı aranmaz.

Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu-
nun;

- imtiyazlı veya nominal değerinin üzerinde veya altında pay çıkarılması,
- pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konularında veya
- imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını kısıtlayıcı nitelikte karar alabilmesi için

esas sözleşme ile yetkili kılınması şarttır.

Yeni pay alma hakkını kısıtlama yetkisi, pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açacak şekilde kullanılamaz.

Esas sermaye sisteminde genel kurul tarafından alınan kararlardan, kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu tarafından alınabilen kararlardan etkilenebilecek olan ortakların haklarının korunması gerekmektedir. Yönetim kurulunun bu maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine, TTK'nun genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde yönetim kurulu üyeleri veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, kararın ilanından itibaren **otuz gün içinde** ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

Kayıtlı sermaye sisteminde bulunan halka açık ortaklıklar tarafından pay ile değiştirilebilir tahvil veya paya dönüştürülebilir bir türev araç çıkarılması hâlinde değiştirme veya dönüştürme sonucunda verilecek paylar ile ortaklığın çıkarılmış sermayesinin toplamı kayıtlı sermayeyi aşamaz.

Soru 19: Anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile TTK'nun sermaye artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın hisse senedi çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret siciline tescil ettirilmiş sermayeye ne ad verilir?

- A) Nominal Sermaye
- B) Kayıtlı Sermaye
- C) Çıkarılmış Sermaye
- D) Başlangıç Sermayesi
- E) Ödenmiş Sermaye

Soru 20: Halka açık anonim ortaklıklarda sermaye sistemlerine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- a) Anonim ortaklıkların, yönetim kurulu kararıyla esas sermayelerinin artırılmasına ilişkin pay çıkarabilecekleri azami sınır gösteren sermaye sistemi, esas sermaye sistemidir.
- b) Kayıtlı sermaye sistemi limited şirketlerin de uygulayabilecekleri bir sistemdir.
- c) Kayıtlı sermaye sisteminde yetki en fazla 2 yıl süreyle verilebilir.
- d) Kayıtlı sermaye sisteminde, çıkarılan paylar tamamen satılarak bedelleri ödenmedikçe veya satılmayan paylar iptal edilmedikçe yeni pay çıkarılamaz.
- e) Kayıtlı sermaye sisteminde yer alan anonim ortaklıkların yeni pay çıkarmaları durumunda, genel kurulu toplamaları zorunludur.

Soru 21: Kayıtlı sermaye sisteminde şirket yönetim kurulunun pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konusunda karar alabilmesi için aşağıdakilerden hangisi ile bu konuda yetkilendirilmesi gerekir?

- A) SPK Kararı ile
- B) Borsa İstanbul Kararı ile
- C) Esas sözleşme ile
- D) Cumhurbaşkanı Kararı ile
- E) BDDK Kararı ile

ii) Kâr Payı ve Avansının Dağıtım Esasları

Halka açık ortaklıklarda, karlar ortaklık genel kurulları tarafından belirlenecek kar dağıtım politikaları çerçevesinde ve ilgili mevzuat hükümlerin uygun olarak dağıtılır.

Sermaye piyasası mevzuatına göre; kar payı dağıtım zorunluluğu veya Kurulca belirlenen bir oran söz konusu değildir.

Kurul halka açık ortaklıkların kâr dağıtım politikalarına ilişkin olarak, benzer nitelikteki ortaklıklar bazında farklı esaslar belirleyebilir.

Kanunen ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine ve ortaklık çalışanlarına kârdan pay dağıtılmasına karar verilemeyeceği gibi, belirlenen kâr payı ödenmedikçe bu kişilere kârdan pay dağıtılamaz.

Halka açık ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak dağıtılır.

Halka açık ortaklıkların sermaye artırımlarında, bedelsiz paylar artırım tarihindeki mevcut paylara dağıtılır.

Bağış: Halka açık ortaklıklar tarafından bağış yapılabilmesi veya pay sahibi dışındaki kişilere kârdan pay dağıtılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması şarttır. Yapılacak bağışın sınırı halka açık ortaklık genel kurulunca belirlenir. Ortaklıkların ilgili mali yıl içinde yapmış olduğu bağışlar, dağıtılabilir kâr matrahına eklenir.

Kar payı avansı: Bir hesap döneminde verilecek toplam kâr payı avansı bir önceki yıla ait dönem kârının yarısını aşamaz. Önceki dönemde ödenen kâr payı avansları mahsup edilmeden ilave kâr payı avansı verilmesine ve kâr payı dağıtılmasına karar verilemez.

Kusurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde yönetim kurulu üyeleri ve hazırladıkları raporlarla sınırlı olarak bağımsız denetimi yapanlar, ara dönem finansal tablolarının gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle dağıtılan kâr payı avansının doğru olmamasından doğan zararlar için ortaklığa, pay sahiplerine, ortaklık alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere kâr payı avansının kararlaştırıldığı veya ödendiği hesap dönemi içinde pay iktisap etmiş bulunan kişilere karşı sorumludurlar.

iii) Örtülü Kazanç Aktarım Yasası

- Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının; yönetim, denetim veya sermaye bakımından doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide buldukları gerçek veya

tüzel kişiler ile emsallerine uygunluk, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel veya şartlar içeren anlaşmalar veya ticari uygulamalar yapmak veya işlem hacmi üretmek gibi işlemlerde bulunmak suretiyle kârlarını veya malvarlıklarını azaltarak veya kârlarının veya malvarlıklarının artmasını engelleyerek kazanç aktarımında bulunmaları yasaktır.

- Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının, esas sözleşmeleri veya iç tüzükleri çerçevesinde basiretli ve dürüst bir tacir olarak veya piyasa teamülleri uyarınca **kârlarını ya da malvarlıklarını korumak veya artırmak için yapmaları beklenen faaliyetleri yapmamaları** yoluyla ilişkili oldukları gerçek veya tüzel kişilerin kârlarının ya da malvarlıklarının artmasını sağlamaları da örtülü kazanç aktarımı sayılır.

Kazanç aktarımının Kurulca tespiti hâlinde halka açık ortaklıklar, kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıkları, Kurulca belirlenecek süre içinde aktarılan tutarı kanuni faizi ile birlikte iade etmek zorundadır.

Söz konusu iade prosedürü yanında, örtülü kazanç aktarımının Kurulca tespiti halinde ilgili mevzuat uyarınca alınabilecek tedbirler ile diğer hukuki, cezai ve idari yaptırımlar ayrıca uygulanabilir.

Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları, ilişkili taraf işlemlerinin emsallerine, piyasa teamüllerine, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine uygun şartlarda gerçekleştirilmiş olduğunu belgelemek ve bu durumu tevsik edici bilgi ve belgeleri **en az sekiz yıl** süre ile saklamak zorundadırlar.

iv) İlişkili Taraf İşlemleri

Halka açık anonim ortaklıklardan, ilişkili tarafları ile gerçekleştirecekleri nitelik ve nicelik açısından özellik taşıyan işlemleri **bağımsız yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunun** onayının olmaması halinde ilgili işlemin yapılabilmesi için mutlaka genel kurul kararı gerekmektedir. Bu kararın alınacağı genel kurulda söz konusu işlemin tarafları ile bunlarla ilişkili kişiler oy kullanamayacaklardır.

Yukarıda belirtilen esaslara uygun olarak alınmayan yönetim kurulu ve genel kurul ka-

rarları geçerli sayılmayacağı gibi, bu işlemler neticesinde halka açık ortaklığın mal varlığının veya sermayesinin azalması veya kaybı halinde Kurul SPKn md.92'de yer alan yetkileri kullanacaktır.

d. Halka Açık Ortaklıkların Organizasyon Yapısına İlişkin Hükümler

i) Kurumsal Yönetim İlkeleri

Çok ortaklı şirketlerin yönetim mekanizmalarında yaşanabilecek olası çıkar çatışmalarını engellemeyi amaçlayan kurumsal yönetim kavramı, modern yönetim anlayışının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

ii) Yönetim Kontrolü Değişiklikleri

Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyeleri genel kurul tarafından seçilmektedir. Genel kurulun bu yetkisi devredilemez. (TTK m. 408/2)

Yönetim kontrolünün elde edilmesi.

- Ortaklığın oy haklarının yüzde ellisinden fazlasına tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması,
- Yönetim kurulu üye sayısının salt çoğunluğunu seçme veya genel kurulda söz konusu sayıdaki üyelikler için aday gösterme hakkını veren imtiyazlı paylara sahip olunması

hallerinde gerçekleşir.

Bu durumlarda yönetim kontrolünü ele geçirenler tarafından diğer ortaklara pay alım teklifi yapılması gerekir.

Pay alım teklifi, bu teklifi gerçekleştirecek olan ortağın/ortakların diğer ortaklara, sahip oldukları payları belirlenen fiyat üzerinden kendisine/kendilerine devretmelerini teklif etmesidir.

Kurul, yatırım ortaklıklarının yatırım ortaklığı niteliklerinin değiştirilmesine veya yitirilmesine neden olacak esas sözleşme değişikliklerine izin verilebilmesi için pay alım teklifi zorunluluğu getirebilir.

Zorunlu pay alım teklifinin yerine getirilmesi halinde,

- Pay alım teklifinde bulunması gerekenlerin Kurulca belirlenen sürede bu teklifte bulunmaması halinde sahip oldukları oy hak-

ları donar. Bu paylar genel kurul nisabında dikkate alınmaz. (SPKn m. 26/6)

- Kurulca verilen sürede pay alım teklifi zorunluluğunu yerine getirmeyen kişiler hakkında, pay alım teklifine konu payların toplam bedeline kadar idari para cezası tesis edilebilir. (SPKn m. 103/3)

e. Halka Açık Ortaklıkların İşleyiş Yapısına İlişkin Hükümler

i) Önemli Nitelikteki İşlemler

Halka açık ortaklıklarda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre aşağıda sayılanlar nitelikli işlem sayılır;

a) Birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı alması, b) Mal varlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde bir aynı hak tesis etmesi veya kiralaması, c) Faaliyet konusunu tümüyle veya önemli ölçüde değiştirmesi, d) İmtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi, e) Borsa kotundan çıkması,

Kurul düzenlemesi ile,

Halka açık ortaklığın yapmayı planladığı nakit sermaye artırımlarında, sermaye artırımından elde edilecek fonun ortaklığın mevcut sermayesini aşması ve ilişkili taraflara olan ve ortaklığa nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklanan borçların ödenmesinde kullanılacak olması önemli nitelikteki işlem sayılmıştır.

Yukarıda sayılan önemli nitelikteki işlemlere ilişkin genel kurul toplantısına katılıp da olumsuz oy kullanan ve muhalefet şerhini toplantı tutanağına işleyen pay sahipleri, paylarını halka açık ortaklığa satarak **ayrılma hakkına** sahiptir. Halka açık ortaklık bu payları pay sahibinin talebi üzerine, söz konusu önemli nitelikteki işlemin kamuya açıklandığı tarihten önceki **otuz gün** içinde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatların ortalamasından satın almakla yükümlüdür.

Pay sahibinin, SPKn da belirtilen önemli nitelikteki işlemlere ilişkin genel kurul toplantısına katılmasına haksız bir biçimde engel olunması, genel kurul toplantısına usulüne uygun davet yapılmaması veya gündemin usulüne uygun bir biçimde ilan edilmemesi hâllerinde,

genel kurul kararlarına muhalif kalma ve muhalefet şerhini tutanağa kaydettirme şartı aranmaz.

Önemli nitelikteki işlemlerin görüşüleceği genel kurul toplantısının gündeminde, bu kararlara muhalefet oyu kullanacak pay sahiplerinin ortaklıktan ayrılma hakkının bulunduğu hususu ile bu hakkın kullanılması durumunda payların ortaklık tarafından satın alınacağı bedel yer alır.

ii) Ortaklıktan Çıkarma ve Satma Hakkı

SPKn md. 27 ye göre, pay alım teklifi sonucunda veya birlikte hareket etmek de dâhil olmak üzere başka bir şekilde sahip olunan payların halka açık ortaklığın oy haklarının Kurulca belirlenen orana veya daha fazlasına ulaşması durumunda, paya sahip olan bu kişiler açısından azınlıkta kalan pay sahiplerini ortaklıktan çıkarma hakkı doğar. Bu kişiler, Kurulca belirlenen süre içinde, azınlıkta kalan ortakların paylarının iptalini ve bunlar karşılığı çıkarılacak yeni payların kendilerine satılmasını ortaklıktan talep edebilirler.

Birinci fıkrada yer alan şartlar çerçevesinde ortaklıktan çıkarma hakkının doğduğu durumlarda, azınlıkta kalan pay sahipleri açısından da satma hakkı doğar. Bu pay sahipleri Kurulca belirlenen süre içinde, paylarının adil bir bedel karşılığında satın alınmasını oy haklarının Kurulca belirlenen orana veya daha fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişilerden ve bunlarla birlikte hareket edenlerden talep edebilirler.

II-27.2 sayılı Ortaklıktan Çıkarma ve Satma Hakları Tebliği md. 4/1 e göre, söz konusu hakların kullanımı için, sahip olunması gereken payların oy haklarının, ortaklığın **oy haklarının %98'ine** ulaşması veya bu konumda iken ek pay alınması suretiyle bu oranın aşılması gerekmektedir.

iii) Genel Kurul Toplantıları

Halka açık ortaklıklar genel kurullarını, toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde,

- ortaklığın internet sitesi ve
- Kamuyu Aydınlatma Platformu ile
- Kurulca belirlenen diğer yerlerde

yayımlanan *ilanla* çağırarak zorundadırlar.

Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden **en az üç hafta önce** yapılmalıdır.

Halka açık ortaklıkların genel kurul toplantılarında, ortaklık merkezinin yurt dışına taşınması ile bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar hariç olmak üzere, bu Kanunda veya esas sözleşmelerinde açıkça oran belirtilmek suretiyle daha ağır nisaplar öngörülmediği takdirde, 6102 sayılı TTK md. 418'de yer alan adi nisap¹ uygulanır.

Halka açık ortaklıkların genel kurullarında gündeme bağlılık ilkesine uyulmaksızın Kurulca görüşülmesini veya ortaklara duyurulmasını istediği hususların genel kurul gündemine alınması zorunludur. 6102 sayılı TTK ile azlığa tanınmış bulunan gündeme madde ekletme hakkı, halka açık ortaklıklarda gündem maddelerine ilişkin karar taslaklarının görüşmeye sunulmasını da kapsar.

Halka açık ortaklıklarda,

- yeni pay alma haklarının kısıtlanmasına,
- kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kuruluna yeni pay alma haklarını kısıtlama yetkisinin verilmesine,
- sermayenin azaltılmasına,
- önemli nitelikteki işlemlere

ilişkin kararların genel kurulca kabul edilebilmesi için, esas sözleşmelerinde açıkça oran belirtilmek suretiyle daha ağır nisaplar öngörülmediği takdirde, toplantı nisabı aranmaksızın, ortaklık genel kuruluna katılan oy hakkını haiz payların **üçte ikisinin** olumlu oy vermesi şartı aranır. Ancak, toplantıda sermayeyi temsil eden **oy hakkını haiz payların en az yarısının hazır bulunması hâlinde**, esas sözleşmede açıkça daha ağır nisaplar öngörülmedikçe, toplantıya katılan oy hakkını haiz payların **çoğunluğu** ile karar alınır.

¹ TTK md. 418 "(1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmiş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

(2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir."

Bu işlemlerde, 6102 sayılı TTK'nun 436 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre taraf olan ortaklar bu işlemlerin onaylanacağı genel kurul toplantılarında oy kullanamazlar. Bu nisapları hafifleten esas sözleşme hükümleri geçersizdir.

Payları kayden izlenen halka açık ortaklıkların genel kurul toplantılarına, yönetim kurulu tarafından MKK'ndan sağlanan pay sahipleri listesi dikkate alınarak oluşturulan hazır bulunanlar listesinde adı yer alan pay sahipleri katılabilir. Bu listede adı bulunan hak sahipleri kimlik göstererek genel kurula katılırlar.

Payları kayden izlenen anonim ortaklık genel kurullarına elektronik ortamda katılım, MKK tarafından sağlanan elektronik ortam üzerinden gerçekleştirilir.

Esas sözleşme değişiklikleri genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır.

Halka açık ortaklıkların esas sözleşmelerinin değiştirilmesi için Kurulun uygun görüşünün alınması zorunludur. (SPKn m. 33/2)

iv) İmtiyazlı Paylar

Ortaklıkların, sermaye piyasası araçlarının ilk halka arzında mevcut tüm imtiyazların şeffaf ve anlaşılır detayda kamuya duyurulması zorunludur. Yatırımcılar söz konusu imtiyazları dikkate alarak yatırım kararlarını alacaktır.

Üst üste beş yıl zarar eden ortaklıklarda yapılacak ilk genel kurul toplantısında oy hakkına ve yönetim kurulunda temsil edilmeye ilişkin imtiyazlar Kurul kararıyla kaldırılabilir.

v) Ortaklıkların kendi paylarını satın ve rehin alması (SPKn m.22)

(1) Halka açık ortaklıklar, kendi paylarını, Kurul tarafından belirlenen şartlar çerçevesinde satın alabilir ve rehin olarak kabul edebilirler. Kurul, halka açık ortaklıkların kendi paylarını satın ve rehin almasına ilişkin şartlara, işlem sınırlarına, geri alınan payların elden çıkarılması veya itfası ve bu hususların kamuya açıklanmasına ilişkin usul ve esasları düzenler.

(2) Halka açık ortaklık paylarının, söz konusu ortaklığın konsolide bilançosuna dâhil edilen

ortaklıklar tarafından satın alınması da bu madde hükümlerine tabidir.

1.3. Sermaye Piyasası Faaliyetleri

1.3.1. Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri (SPKn m.37)

a) Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi (emir iletime aracılık faaliyeti)

b) Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına gerçekleştirilmesi (işlem aracılığı faaliyeti)

c) Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı (portföy aracılığı faaliyeti)

ç) Portföy yöneticiliği

d) Yatırım danışmanlığı

e) Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi

f) Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunmaksızın satışa aracılık edilmesi

g) Çok taraflı alım satım sistemlerinin ve borsa dışı diğer teşkilatlanmış Pazar yerlerinin işletilmesi

ğ) Sermaye piyasası araçlarının müşteri namına saklanması ve yönetimi ile portföy saklanması

h) Kurulca belirlenecek diğer hizmet ve faaliyetlerde bulunulması

Soru 22: Aşağıdakilerden hangisi Sermaye Piyasası Kanunu kapsamına giren yatırım hizmetleri ve faaliyetleri kapsamında sayılamaz?

- A) Sermaye piyasası araçlarıyla ilgili emirlerin alınması ve iletilmesi
- B) Portföy yöneticiliği
- C) Yatırım danışmanlığı
- D) Sermaye piyasaları ile ilgili danışmanlık hizmetleri sunulması
- E) Sermaye piyasası araçlarının halka arzında yüklenimde bulunularak satışa aracılık edilmesi

1.3.2. Yan Hizmetler (SPKn m.38)

- a) Sermaye piyasaları ile ilgili danışmanlık hizmetleri sunulması
- b) Yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile sınırlı olarak kredi ya da ödünç verilmesi ve döviz hizmetleri sunulması
- c) Sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemlerle ilgili yatırım araştırması ve finansal analiz yapılması veya genel tavsiyede bulunulması
- ç) Aracılık yükleniminin yürütülmesi ile ilgili hizmetlerin sunulması
- d) Borçlanma veya başka yollardan finansman sağlanmasında aracılık hizmeti sunulması
- e) Servet yönetimi ve finansal planlama yapılması
- f) Kurulca belirlenecek diğer hizmet ve faaliyetlerde bulunulması

Yan hizmetlerin icra edilebilmesi için ayrı bir izin alınması zorunluluğunun bulunmamaktadır. Ancak, münhasıran yan hizmetleri yapmak amacıyla bir yatırım kuruluşu kurulamaz veya bu şekilde faaliyet gösteremez.

7061 sayılı Kanun'la SPKn'nda düzenlenen kitle fonlamasına ilişkin hükümler uyarınca **kitle fonlaması** ve buna bağlı yapılan işlemler ile kitle fonlama platformları yan hizmetler kapsamına **girmemektedir**.

Soru 23: Yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile yan hizmetlere ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Yan hizmetler, yatırım kuruluşları ve portföy yönetim şirketlerince ve ayrı bir yetki belgesi ile Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen esaslar çerçevesinde yapılır.
- B) Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasası aracı bazında, bir veya birden fazla yatırım hizmet ve faaliyet türü için de izin verebilir.
- C) Yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ancak yatırım kuruluşları tarafından yerine getirilebilir.
- D) Faaliyet izni başvuruları gerekli belgelerin Sermaye Piyasası Kuruluna eksiksiz olarak sunulmasından itibaren azami altı ay içinde Kurul tarafından karara bağlanır.
- E) Kurul, yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile yan hizmetlerin sunulabilmesi için mesleki sorumluluk sigortası yaptırılmasını zorunlu tutabilir.

Soru 24: Aşağıdakilerden hangisi yatırım kuruluşları ve portföy yönetim şirketlerinin yapabilecekleri yan hizmetlerden değildir?

- A) Sermaye piyasası araçlarının kendi hesabından alım ve satımı
- B) Borçlanma veya başka yollardan finansman sağlanmasında aracılık hizmeti sunulması
- C) Aracılık yükleniminin yürütülmesi ile ilgili hizmetlerin sunulması
- D) Servet yönetimi ve finansal planlama yapılması
- E) Yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile sınırlı olarak kredi ya da ödünç verilmesi ve döviz hizmetleri sunulması

Soru 25:

- I. Faaliyette bulunma yetkisinden açıkça feragat edilmesi
- II. Faaliyet izninin verildiği tarihten itibaren bir yıl süreyle ilgili izin kapsamında herhangi bir faaliyette bulunulmaması
- III. Faaliyet izninin alınması sırasında aranan şartların kaybedildiğinin Kurulca tespitinden itibaren bir ay içinde bu şartların yeniden sağlanamaması

Sermaye Piyasası Kanunu yatırım hizmetleri yetki belgesi ve faaliyet izninin iptali ile ilgili hükümleri uyarınca yukarıdaki ifadelerden hangisi/hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I ve III

1.3.3. Kitle Fonlaması Faaliyetleri

Kitle fonlaması, "bir projenin veya girişim şirketinin ihtiyaç duyduğu fonu sağlamak amacıyla SPK tarafından belirlenen esaslar dâhilinde Sermaye Piyasası Kanunu'nun yatırımcı tazminine ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplanması"dır.

SINAVLARDA ÇIKMIŞ SORULAR

SPK Lisanslama Sınavlarında Çıkmış sorulara www.finansed.com web sayfasında, "Sınav Takvimi" sekmesinde, "SPK Lisanslama Çıkmış Sorular ve Örnek Sorular" bölümünden ulaşabilirsiniz.

Veya aşağıdaki karekodu cep telefonunuz ile okutarak ilgili sayfaya ulaşabilirsiniz.

